

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR ADB „COMPENSA VIENNA INSURANCE GROUP“ GINČO NAGRINĖJIMO

2024-11-06 Nr. 429-222

Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2024 m. kovo 28 d. nutiko eismo įvykis, kurio metu dėl automobilio *Audi A4 Avant* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)) vairuotojo kaltės buvo apgadintas pareiškėjos automobilis *BMW 320GT M Sport* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Tą pačią dieną pareiškėja apie įvykį informavo kaltininko civilinę atsakomybę įprastine transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartimi apdraudusį draudiką, šis pradėjo žalos administravimą.

2024 m. balandžio 30 d. draudikas parengė pareiškėjos automobilio remonto sąmatą – apskaičiavo, kad automobilio remontas be PVM, pritaikius išskaitą už naudotų dalių keitimą naujomis (nusidėvėjimą), kainuotų 9 733,66 Eur. Apie nustatytą žalos dydį draudikas informavo pareiškėją.

Pareiškėjai apskaičiuota remonto kaina pasirodė per maža, todėl ji kreipėsi į turto vertinimo paslaugas teikiančią UAB „Kauno nepriklausomų autoekspertų biuras“, ši 2024 m. gegužės 7 d. parengė Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. 22405003 (toliau – Vertinimo ataskaita). Vertinimo ataskaitoje nustatyta pareiškėjos automobilio remonto kaina be PVM (pritaikius nusidėvėjimą) – 13 788,66 Eur.

2024 m. gegužės 9 d. pareiškėja informavo draudiką su jo nustatyta remonto kaina nesutinkanti ir paprašė draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą, taip pat prašė atlyginti 80 Eur automobilio saugojimo, 270 Eur pakaitinio automobilio nuomos ir 480 Eur Vertinimo ataskaitą parengusios bendrovės samdymo išlaidas.

2024 m. gegužės 29 d. draudikas informavo pareiškėją atlyginsiąs automobilio saugojimo, pakaitinio automobilio nuomos ir Vertinimo ataskaitos parengimo išlaidas, tačiau Vertinimo ataskaita vadovautis nurodė nesutinkąs, nes tokios pareigos teisės aktuose nėra numatytos. Nepaisydamas to, draudikas paaiškino perskaičiavęs automobilio remonto kainą ir išmokėsiąs ne 9 733,66 Eur, o iš viso 9 961,59 Eur draudimo išmoką, atlyginančią dėl automobilio apgadinių patirtą žalą. Draudikas paaiškino remonto ir dažymo darbų įkainius perskaičiavęs pagal savo partnerių taikomų ir Vertinimo ataskaitoje nurodytų įkainių vidurkį, o remontui reikalingų dalių ir detalių kainas – pagal naujų originalių dalių tiekėjų (UAB „Auvika“, UAB „Dim group“ ir UAB „Smartlinė“) taikomų kainų vidurkį.

2024 m. birželio 3 d. pareiškėja pateikė draudikui skundą ir nurodė, kad draudikas elgiasi nesąžiningai. Anot pareiškėjos, Vertinimo ataskaita parengta remiantis įstatymais ir juose pripažįstamais atsarginių dalių kainų šaltiniais (*Eurotax, Audatex, DAT platformomis* ir kt.), tačiau draudikas Vertinimo ataskaitoje nurodytas kainas ignoruoja ir remiasi kitais abejotinos kilmės šaltiniais. Pareiškėjos teigimu, draudikas taip pat nepagrįstai ir savo paties nustatytais įkainiais sumažino Vertinimo ataskaitoje nustatytus darbų įkainius. Pareiškėja prašė draudiko pakeisti sprendimą ir išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas automobilio remonto išlaidas.

2024 m. birželio 18 d. rašytiniame atsakyme į pareiškėjos skundą draudikas nurodė draudimo išmoką apskaičiavęs teisės aktuose nustatyta tvarka, vadovaudamasis visiško nuostolių atlyginimo principu, remdamasis reikalavimu turto remonto išlaidas apskaičiuoti pagal vidutinius įkainius, ir jo nekeisiant. Draudikas pakartotinai paaiškino, kaip apskaičiavo

automobiliui padarytos žalos dydį, ir papildomai patikino, kad remontui reikalingų dalių kainos buvo apskaičiuotos pagal duomenis bendrovių, kurios pačios prekiauja tik naujomis ir originaliomis dalimis.

Nesutikusi su galutiniu draudiko sprendimu, pareiškėja kreipėsi į Lietuvos banką. Ji teigė mananti, kad žalą automobiliui atlyginanti draudimo išmoka nėra teisinga ir turėjo būti apskaičiuota pagal Vertinimo ataskaitą. Pareiškėja pakartojė draudikui teiktame skunde nurodytus argumentus, jog jis ignoruoja teisės aktuose įtvirtintus principus ir pats vadovaujasi abejotinais automobilio remontui reikalingų dalių ir (ar) detalių kainų šaltiniais, be to, draudimo išmoką apskaičiavo remdamasis paties nustatytais remonto darbų įkainiais, nors jis pats negali nurodyti remonto įmonėms, kokius įkainius šios turėtų taikyti. Anot pareiškėjos, suremontavus automobilį abejotinos kilmės dalimis ir nesilaikant gamintojo technologijų lygio, automobilis taptų nesaugus ir keltų pavojų aplinkiniams, todėl draudimo išmokos apskaičiavimas remiantis draudiko parinktais šaltiniais yra nesąžiningas.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas nurodė su pareiškėjos reikalavimu nesutinkąs ir prašė jį atmesti. Draudiko teigimu, žalos atlyginimu pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį turi būti siekiama gražinti žalą patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Be to, sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo, turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalą, lieka iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatyta žala viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja.

Draudikas taip pat nurodė, kad, pagal privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus, tais atvejais, kai nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos turto remonto išlaidos (be PVM), būtinos atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinąsias remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos) ir jos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. Anot draudiko, teisės aktai nenumato būtinųjų remonto išlaidų apskaičiavimo tik pagal naujų ir originalių dalių ir (ar) detalių kainas, ir būtinąsias remonto išlaidas gali būti apskaičiuojamos, pavyzdžiui, naujų neoriginalių, naudotų dalių kainomis ar mišriu būdu, jeigu toks remontas atkurtų turto būklę iki eismo įvykio. Nepaisant to, šiuo atveju žalos dydis buvo apskaičiuotas pagal naujomis ir originaliomis dalimis prekiaujančių bendrovių taikomus įkainius, atsižvelgiant į rinkoje vyraujančias, o ne tik aukščiausias (pavyzdžiui, gamintojo atstovo) kainas. Todėl, draudiko įsitikinimu, pareiškėjos kreipimosi motyvai dėl neva neaiškios dalių kilmės ar kokybės yra nepagrįsti.

Pasisakydamas dėl remonto ir dažymo darbų įkainių draudikas paaiškino, kad, atliekant Vertinimo ataskaitoje minimą tyrimą, kurio metu buvo nustatyti vidutiniai mechaninių ir dažymo darbų įkainiai Lietuvoje, jie buvo skaičiuojami atsižvelgiant į gamintojų atstovų servisų taikomus įkainius ir eliminavus mažesnius nei rinkos vidurkis įkainius taikančias remonto įmones. Be to, minėtas tyrimas teisės aktuose nėra nurodytas kaip šaltinis, kuriuo privaloma remtis, todėl juo besąlygiškai vadovautis neprivaloma. Draudikas nurodė manąs, kad toks metodas, kai remonto ir dažymo darbų įkainiai buvo apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytų ir draudiko partnerių Kauno mieste taikomų įkainių aritmetinį vidurkį, pareiškėjos interesų nepažeidė. Draudikas teigia, kad laikėsi visų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo reikalavimų bei išmokėjo pakankamą, visus pareiškėjos patirtus nuostolius atlyginančią draudimo išmoką.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių nesutarimas kilo dėl draudimo išmokos, mokėtinos už eismo įvykio metu pareiškėjos automobiliui padarytą žalą, dydžio. Draudikas išmokėjo pareiškėjai 9 961,59 Eur draudimo išmoką už žalą automobiliui¹, tačiau pareiškėja mano, kad draudimo išmoka turėtų būti apskaičiuota pagal Vertinimo ataskaitą ir siekti 13 788,66 Eur.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina įvertinti ginčo šalių pateiktus duomenis, kuriais grindžiamas žalos pareiškėjos automobiliui dydis, ir nustatyti, ar draudiko išmokėta draudimo išmoka, atsižvelgiant į privalomąjį draudimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, yra pakankama pareiškėjos žalai atlyginti.

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių² (toliau – Taisyklės) ir kt.) nuostatomis. TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) ar kito subjekto mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita teisės aktuose nustatyta ir sutarta žalos atlyginimo forma, skirta draudžiamąjį įvykio žalai nukentėjusiam trečiajam asmeniui, nukentėjusio trečiojo asmens turtui ir (ar) neturtinei draudžiamąjį įvykio žalai atlyginti.

Pagal TPVCPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys.

Atsižvelgiant į kilusio ginčo aplinkybes, pažymėtina, kad žalos, padarytos eismo įvykio metu ar atsiradusios vėliau kaip eismo įvykio padarinys, administravimą ir draudimo išmokos mokėjimą reglamentuojančių Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, jog per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą atkartoja ir Taisyklių 13 punktas, kuriame, be kita ko, detalizuota, kad gali būti atsižvelgiama ir į įmonės, turinčios teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus.

Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkuriant sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) sugadintą turto ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertei iki eismo įvykio atkurti. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais.

TPVCPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog atsakingas draudikas moka per eismo

¹ Dėl kitos draudimo išmokos dalies, atlyginančios automobilio saugojimo ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, taip pat Vertinimo ataskaitą parengusios bendrovės samdymo išlaidas, ginčų nekilo.

² Patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių ir indeksuotų draudimo sumų dydžių patvirtinimo“.

įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoka, neviršijanti šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Kartu pažymėtina tai, kad draudimo išmokos mokėjimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo atveju yra susijęs su apdraustos transporto priemonės valdytojų civiline atsakomybe, todėl, apskaičiuodamas draudimo išmoka, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita.³ Viena vertus, tai reiškia, kad draudimo išmokos turi užtekti dėl eismo įvykio atsiradusių automobilio ar kito turto apgadinių remontui (pritaikius išskaitas dėl nusidėvėjimo ir kt.). Kita vertus, draudimo išmoka negali būti didesnė nei išlaidos, objektyviai reikalingos nukentėjusio asmens turtui suremontuoti.

Vertintinų ginčo aplinkybių kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoka, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti.⁴

Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių⁵ 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėja turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad jos patirtą žalą ir ją atlyginančių nuostolių dydį geriau atspindi Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi išmokėdamas draudimo išmoka, yra objektyvūs, jais remiantis apskaičiuota draudimo išmoka yra pakankama pareiškėjos žalai atlyginti taip, kaip tai apibrėžta teisės aktuose.

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas per eismo įvykį patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad Vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš (bet ne vienintelis) žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, kuris turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjos pateiktų – įrodymų visumą. Nei TPVCPDĮ, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis, todėl Vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuteikia pagrindo ją laikyti turinčia aukštesnę nei kiti nuostolių dydį pagrindžiantys dokumentai įrodomąją vertę. Ji nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, yra tik viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina visus ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su draudžiamąjo įvykio metu patirtą žalą atlyginančios draudimo išmokos dydžiu.

Įvertinus ginčo šalių paaiškinimus ir dokumentus, kuriais jie grindžiami, nustatyta, kad pareiškėjos reikalavimas išmokėti pagal Vertinimo ataskaitą apskaičiuotą draudimo išmoka iš esmės yra grindžiamas tuo, kad: 1) draudikas atsisako remtis Vertinimo ataskaitoje nurodytomis remontui reikalingų dalių ir (ar) detalių kainomis, nors jos buvo nustatytos remiantis Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos apraše⁶ (toliau – Aprašas) nurodytais oficialiais šaltiniais; 2) draudikas atsisako taikyti Vertinimo ataskaitoje nurodytus remonto ir dažymo darbų įkainius, kurie buvo nustatyti atlikus rinkos tyrimą. Pareiškėjos įsitikinimu, Vertinimo ataskaita buvo parengta remiantis teisės aktais, įskaitant Aprašo 15 punktu, kuriame nustatyta, jog atsarginių dalių kainų šaltiniai – pripažinti ir naudotini atsarginių dalių ir laiko

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018).

⁵ Patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23.

⁶ Patvirtiname Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V1-118 ir skirtame turto arba verslo vertinimo įmonėms ir nepriklausomiems turto arba verslo vertintojams, atliekantiems apgadintos kelių transporto priemonės vertinimą.

normatyvų katalogai, kompiuterinės duomenų bazės ir kompiuterinės programos – moduliai (pavyzdžiui, *Eurotax*, *Audatex*, *DAT*, *Mitchell* ir kiti), todėl draudikas turėtų vadovautis Vertinimo ataskaita ir išmokėti didesnę draudimo išmoką. Tačiau, Lietuvos banko vertinimu, toks pareiškėjos lūkestis yra nepagrįstas dėl toliau nurodytų priežasčių.

Visų pirma, pažymėtina, kad privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai nenumato draudiko prievolės draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Aprašą. Jis šiuo atveju yra skirtas Vertinimo ataskaitą parengusiai bendrovei. Nors sutiktina, kad Apraše nustatytos metodikos iš esmės yra patikimos ir individualiais atvejais gali būti laikomos tinkamomis ir privalomojo draudimo žalos administravimo procese, nustatant žalos dydį, tačiau, vadovaujantis Apraše nustatytomis metodikomis parengta Vertinimo ataskaita, kaip jau minėta, yra tik vienas iš žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų. Jos savaime suabsoliutinti ir laikyti patikimesne už kitus žalos dydį pagrindžiančius duomenis bei pagrindiniu ir vieninteliu informacijos apie žalos dydį šaltiniu administruojant privalomojo draudimo žalą TPVCAPD nustatyta tvarka (ypač kai yra ir kitų žalos dydį nurodančių dokumentų) nėra pagrindo.

Šiame kontekste taip pat svarbu pažymėti, kad privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai numato draudimo išmokos apskaičiavimą, atsižvelgiant į būtinųjų remonto išlaidų, pagrįstų vidutiniais įkainiais, kriterijus. Šie kriterijai papildomai grindžiami ir Civiliniame kodekse įtvirtintais sutarčių ir prievolių ekonomiško vykdymo, taip pat teisingo žalos atlyginimo principais. Kita vertus, turto vertinimą reglamentuojančiame Apraše šie kriterijai nėra akcentuojami. Pavyzdžiui, Apraše nurodoma, kad atsarginių dalių, reikalingų transporto priemonei atkurti (suremontuoti), kainos – tai naujų originalių dalių rinkos kainos, nors Lietuvos banko formuojamoje ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka praktikoje ir teismų praktikoje akcentuojama, kad privalomojo civilinės atsakomybės draudimo atveju draudimo išmokos apskaičiavimas kiekvienu konkrečiu atveju gali būti individualus, tam tikrais atvejais galimas ir būtinųjų remonto išlaidų nustatymas atsižvelgiant į naudotų originalių ar naujų neoriginalių dalių ir (ar) detalių kainas. Taigi, Aprašui taikomi turto vertinimo principai nebūtinai yra tapatūs tiems, kurie taikytini privalomojo draudimo žaloje atveju, nustatant TPVCAPD nustatyta tvarka mokėtinos draudimo išmokos dydį.

Trečia, atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiuo atveju draudimo išmoka, abiem ginčo šalims neprieštaraujant, vis dėlto buvo apskaičiuota pagal naujų originalių kainas. Iš bylos duomenų galima daryti pagrįstą prielaidą, kad būtent šį būtinųjų remonto išlaidų apskaičiavimo būdą pareiškėja ir laikė sau palankiausiu, tačiau jos netenkinio draudiko pasitelkti naujų dalių ir (ar) detalių kainų šaltiniai. Šiuo atveju svarbu pažymėti, kad Aprašas, net jeigu ir būtų privalomas draudikams, nedraudžia taikyti kitų naujų patikimų originalių kainų šaltinių, t. y. Apraše yra nurodyti tik jų pavyzdžiai. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog pačioje Vertinimo ataskaitoje yra pateikta Atkuriamosios vertės skaičiuotė (toliau – Skaičiuotė), o joje – lentelė su remontui reikalingų dalių pavadinimais, kodais, kiekiais ir kainomis, tačiau Skaičiuotėje nėra nurodyta, koku konkrečiu šaltiniu remiantis buvo nurodytos dalių kainos. Kartu su Vertinimo ataskaita nėra pateikto ir išrašo iš specializuotos kompiuterinės programos, katalogo ar duomenų bazės (pavyzdžiui, *Audatex*, *DAT* ar kt.) ar kito dokumento, kuriuo remiantis būtų galima identifikuoti Skaičiuotėje nurodytų kainų šaltinius. Be to, remiantis pateikta informacija, nėra galimybės įvertinti, ar Skaičiuotėje pateiktos kainos realiai atitinka įprastas ir vidutines, o ne aukščiausias rinkoje vyraujančias kainas ir jomis galima remtis objektyviai įgyvendinant privalomąjį draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytą pagal vidutinius įkainius apskaičiuojamų būtinųjų išlaidų kriterijų.

Draudiko pateikti duomenys, savo ruožtu, patvirtina, kad remontui reikalingas originalias ir naujas dalis rinkoje realiai galima įsigyti už daug mažesnes kainas, nei nurodyta Skaičiuotėje. Pavyzdžiui, Skaičiuotėje nurodyta kairės ir dešinės pusės žibintų bendra 4 142,48 Eur kaina, tačiau iš UAB „Auvika“, UAB „Dim group“ ir UAB „Smartlinė“ tas pačias dalis galima įsigyti atitinkamai už 2 499,80 Eur, 2 777,72 Eur arba 2 689,46 Eur. Taigi, vien kelių brangesnių remontui reikalingų dalių kaina nuo nurodytos Skaičiuotėje skiriasi per 1 000 Eur. Pažymėtina, kad visos šios bendrovės vykdo prekybos automobilių dalimis (įskaitant naujas originalias) veiklą ir jau ne vienus metus veikia Lietuvos rinkoje, todėl šių bendrovių laikytini nepatikimomis ar kainų – neteisingomis ir neatitinkančiomis rinkos realijų, nėra pagrindo. Daug pigiau, nei nurodyta Skaičiuotėje, iš minėtų trijų bendrovių galima įsigyti ir daugelį kitų pareiškėjos automobilio remontui reikalingų dalių, atitinkamai, įsigijus remontui reikalingas naujas originalias dalis minėtų tiekėjų kainomis, automobilį būtų galima suremontuoti gerokai pigiau nei už Vertinimo ataskaitoje nurodytą kainą.

Iš bylos duomenų taip pat matyti, kad draudikas, siekdamas apskaičiuoti automobilio remonto kainą, parengė pirmiau minėtų trijų bendrovių kainomis paremtas tris sąmatas, kuriose pateiktos remontui reikalingų dalių ir detalių pozicijos atitinka pozicijas, nurodytas Skaičiuotėje, nesutampa tik jų kainos, kurios kiekvienoje sąmatoje buvo pakoreguotos pagal atitinkamos bendrovės kataloge skelbiamas konkrečių remontui reikalingų dalių ir detalių kainas. Minėtų sąmatų pagrindu nustatyta, kad visas remontui reikalingas dalis ir detales (prieš pritaikant išskaitą už naudotų dalių keitimą naujomis) būtų galima įsigyti atitinkamai už 9 029,62 Eur, 8 471,94 Eur arba 8 747,67 Eur (vidurkis – 8 935,64 Eur), nors Skaičiuotėje nurodyta to paties dalių ir detalių rinkinio kaina siektų 12 404,18 Eur, t. y. būtų beveik 3 500 Eur didesnė.

Taigi, aptarti duomenys patvirtina, kad remontui reikalingas dalis ir detales galima įsigyti už daug mažesnę kainą, nei nurodyta Vertinimo ataskaitoje, pagal kurią pareiškėja prašo apskaičiuoti draudimo išmoką. Draudiko pasirinktas draudimo išmokos, kiek jos tenka konkrečiai remontui reikalingų dalių kainai kompensuoti, apskaičiavimo būdas, Lietuvos banko vertinimu, šiuo atveju atitinka privalomąjį draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus kriterijus ir užtikrina visiško žalos atlyginimo principo tinkamą įgyvendinimą.

Sprendžiant šalių ginčą dėl draudimo išmokos dalies, atlyginančios remonto ir dažymo darbus, dydžio, nustatyta, kad Vertinimo ataskaitoje yra nurodyti valandiniai 35,28 Eur ir 35,70 Eur įkainiai už remonto ir dažymo darbus. Vertinimo ataskaitoje taip pat nurodyta, kad tai yra Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančių autoservisų vidutiniai valandiniai įkainiai, nustatyti per 2024 m. pirmąjį ketvirtį atliktą tyrimą. Draudikas, savo ruožtu, pateikė duomenis apie savo partnerių Kauno regione taikomus remonto ir dažymo darbų įkainius: 10 remonto bendrovių taikomas valandinis remonto bei dažymo darbų įkainis, apskaičiavus aritmetinį nurodytų įkainių vidurkį, yra 26,14 Eur be PVM tiek už remonto, tiek už dažymo darbus.

Lietuvos banko vertinimu, remonto kainos dalies, apimančios remonto ir dažymo darbus, apskaičiavimas pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytų ir draudiko partnerių taikomų vidutinių įkainių vidurkį šiuo atveju pareiškėjos pagrįstų lūkesčių ir vidutinių įkainių kriterijaus nepažeidė. Viena vertus, draudikas nepateikė duomenų, patvirtinančių, kad jo nurodyti partnerių įkainiai nėra sutartiniai ir yra taikomi ne tik draudiko klientams, bet ir bet kuriems į minėtas remonto dirbtuves besikreipiantiems asmenims. Tačiau nagrinėjamu atveju taip pat nėra aišku, koks yra Vertinimo ataskaitoje nurodytų įkainių šaltinis, kokią metodiką taikant joje nurodytas rinkos tyrimas buvo atliktas (pavyzdžiui, kiek ir kokių servisų įkainių į minėtą tyrimą buvo įtraukta, kokiam regione veikiančių ir pan.), kur jis publikuojamas (jei publikuojamas) ir kt., t. y. nėra galimybės įvertinti Vertinimo ataskaitoje nurodytų įkainių objektyvumo.

Atsižvelgiant į tai, manytina, kad draudiko pasirinktu remonto ir dažymo darbų įkainio apskaičiavimo metodu (atsižvelgiant tiek į draudiko turimus duomenis apie įkainius, tiek sutinkant atsižvelgti į pareiškėjos reikalaujamus taikyti įkainius, ir apskaičiuojant jų vidurkį) nustatyti galutiniai 30,71 Eur ir 30,92 Eur be PVM įkainiai laikytini neprieštaraujančiais rinkos realijoms. Šie įkainiai taip pat yra 10-20 proc. didesni nei taikomi draudiko partnerių, todėl galima daryti išvadą, kad automobilio remontas nurodytais įkainiais realiai yra galimas. Atitinkamai, nėra pagrindo išvadai, kad minėtų įkainių pagrindu apskaičiuotos draudimo išmokos nepakanka per įvykį atsiradusių automobilio apgadinimų remontui.

Remiantis nustatytų aplinkybių visuma, nėra pagrindo teigti, kad būtent Vertinimo ataskaitoje nurodytos, o ne trijų automobilių dalių tiekėjų pateikiamų kainų ir draudiko partnerių bei Vertinimo ataskaitoje nurodytų remonto ir dažymo darbų įkainių vidurkio pagrindu apskaičiuotos automobilio remonto išlaidos (atitinkamai ir draudimo išmoka) atitinka TPVCAPDĮ ir Taisyklėse nustatytas konkrečias žalos ir draudimo išmokos apskaičiavimo taisykles bei Civiliniame kodekse įtvirtintus prievolių vykdymo (ypač – ekonomiško) principus, o draudiko išmokėtos draudimo išmokos nepakanka pareiškėjos žalai atlyginti. Draudiko pritaikytas individualizuotas automobilio remonto išlaidų apskaičiavimo metodas šiuo atveju geriau atitinka teismų praktikoje įtvirtintą teisingo žalos atlyginimo principą ir Civiliniame kodekse įtvirtintą reikalavimą prievolės vykdyti kuo ekonomiškiau būdu, nes pateikti duomenys patvirtina, kad Lietuvos rinkoje remontui reikalingas naujas originalias dalis galima įsigyti daug pigiau, o remonto darbai taip pat gali kainuoti mažiau, nei nurodyta Vertinimo ataskaitoje. Dėl šios priežasties pareiškėjos reikalavimas laikytinas nepagrįstu ir atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos

banke taisyklių patvirtinimo" 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis